

www.merhabahaber.com

f facebook.com/akademiksayfalar

Merhaba

CİLT: 17 • SAYI: 28
8 KASIM 2017 ÇARŞAMBA

KADEMİK

Sayfalar

Kurucusu:
Mehmet Ali UZ

Hazırlayanlar: **Serdar CEYLAN - S. Melik KAYA**
srceylan@hotmail.com - s.melikkaya@gmail.com

VEFATININ
30. YILINDA
**Av. FAKİR
USMAN
ve
KONYA
FIKRALARI**

(1926 - 1987)

ÖZEL SAYISI -1-

VEFATININ 30. YILINDA Av. FAKİR USMAN (1926 – 1987)

Konya'nın Piri Mehmet Paşa Mahallesi'nde 12 Haziran 1926 tarihinde doğdu.⁽¹⁾ Babası şair ve milli mücadele dönemi öğretmenlerinden Raşit Usman (1898-1977)'dir. Annesi Ayşe Mutahhara Hanım (1322-1993)'dir.

Usman'ın babası Raşit Bey, Hacı Mustafa Efendi ve Hediye Hanım'ın oğlu **Arif Bey** (v. 10.10.1931) ile Nuh Efendi ve

Havva Hanım'ın kızı **Düriye Hanım**'ın (v. 15.04.1947) oğludur. İstiklal Madalyası sahibi⁽²⁾ Raşit Bey, 26 Haziran 1977 tarihinde vefat etmiş, Konya Üçler Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Konya Vilayeti Tahrirat Kalemi mümeyyizliğinde bulunan ve Umumi Meclis Azası olan **dedesi Arif Bey**'in⁽³⁾, ilk eşi Fatma Hanım'dan oğlu İsmail (v. 15.04.1947)⁽⁴⁾, ikinci eşi Düriye Hanım (v. 1947)'dan oğlu Raşit ve kızı Atiye (v. 22.12.1953)⁽⁵⁾ dünyaya gelmiştir.

Usman'ın baba tarafından soy ağacı şu silsileye dayanmaktadır: Hacı Hamza Efendi oğlu Mustafa Efendi oğlu Hacı Mustafa Efendi oğlu Arif Bey oğlu Raşit Usman oğlu Fakir Usman.

Annesi Ayşe Mutahhara Hanım (1322 – 18.02.1993), Bahaddin Esin ve Arife Hanım'ın (1890-1954) kızıdır. **Dedesi Bahaddin Esin** (1887-1968), Hz. Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin 16 ncı batında torunu olan **Postnişin Hemdem Mehmet Sait**

Postnişin Hemdem Mehmet Sait Çelebi (1807-1859)

(1) Konya'nın Piri Mehmet Paşa Mahallesi'nde, 6. Cilt, 17. Sayfa, 36. Hane'de nüfusa kayıtlıdır.

(2) 23 Teşrin-i Evvel 1928 tarih ve 14058 sayılı İstiklal Madalyası Vesikası.

(3) Osman ve Havva isimli kardeşleri vardır.

(4) Azime Hanım ile evlendi, Daime isimli bir kızları oldu. Daime Hanım Esat Aksekilibilgin ile evlendi. Hafize, Cemalettin ve Kemalettin isimli çocukları oldu.

(5) Ali Haydar Beyle evlendi, Ahmet Hikmet, Galip ve Emin Haydar isimli oğulları oldu.

1- Bahaddin Esin, 2- Hasib Bey, 3- Kadı Ahmet Efendi, 4- Kadı Sait Efendi, 5- Nuri Bey (Fotoğrafçı Rafi'nin babası).

Çelebi (1807-1859)'nin⁽⁶⁾ oğlu Mehmed Celaleddin Çelebi'nin oğlu Abit Çelebi'nin kızı Huri Cihan Hanım'ın oğludur. Böylece Fakir Usman, Hz. Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin 22 nci batından evladıdır.

Fakir Usman, Hâkimiyeti Millîye İlkokulu'ndan sonra Konya Erkek Ortaokulu'nda okudu. 4 Eylül 1943 tarihinde Konya Lise-

Raşit Usman (1898-1977)

(6) Postnişin Hacı Mehmet Çelebi (v. 1815)'nin oğlu Postnişin Hemdem Mehmet Sait Çelebi (1807-1859)'nin Mahmut Sadreddin (v. 1881), İbrahim Fahreddin (v. 1882), Mustafa Safvet (v. 1888) ve Abdülvahit (v. 1907) isimli çocukları da vardır.

İclal Ertüzün ile Fakir Usman,
Ayşe Mutahhara Esin ile Raşit Usman

İclal Ertüzün ile Fakir Usman

si Edebiyat Kolu'ndan, 1 Kasım 1948 tarihinde ise İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu.

Baro Başkanı Av. Fuat Anadolu'nun yanında avukatlık stajını yaptı. Konya Barosuna 101 sicil no ile kaydolarak, 24 Aralık 1949 tarihli Avukatlık Ruhsatnamesi ile avukatlık mesleğine başladı.

Avukatlık mesleği yanında, fıkra yazarı, gazeteci ve şair olarak tanındı. Selçuk gazetesi ve Yeni Konya gazetesi'nde "**Efkarı**" mahlasıyla çok sayıda yazısı yayımlandı. Konya Halkevi tarafından yayımlanan "Konya" isimli dergide de şiir, fıkra ve makaleleri yayımlanmıştır. Konya Erkek Sanat Enstitüsü'nde uzun yıllar "Hukuk Bilgisi" derslerini verdi. Bu yıllarda "**Hukuk Bilgisi**" isimli eserini yayımladı. 1951 yılında "**Saçlarım**" isimli şiir kitabı yayımlandı.

Devecioğullarından (Süleyman Dede ve İclal Hanım'ın oğlu) (Şekerci) **Saffet Bey**⁽⁷⁾ (1319 - 02.05.1977) ile (Hüseyin Ruşen Bey ve Ayşe Hanımın kızı) **Sıdıka Hanımın kızı İclal Ertüzün Hanım** (1930) ile 20.07.1952 tarihinde evlendi. Bu evlilikten kızı Ayşe Serpil (1953) ile oğlu Arif Usman (1960) dünyaya geldi.

23 Mart 1987 tarihinde elim bir trafik kazasında vefat etti. Konya Üçler Mezarlığı'na defnedildi. 24 Mart 2007 tarihinde merhum Av. Fakir Usman için anma toplantısı düzenlenmiştir.

(7) Saima Yardımcı, "Şekerci Nesipler", Konya'da Asırlık Bir Çınar, s. 32, 33.

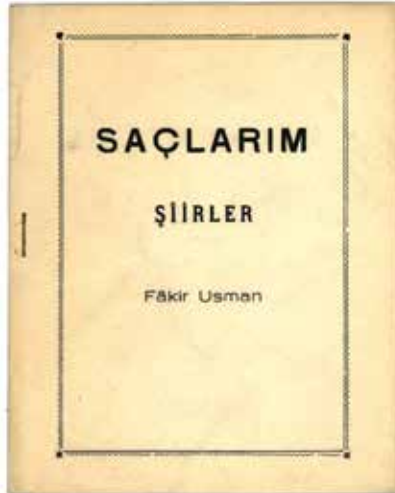
Oğlu Arif Usman, 1960 yılında Konya'da doğmuş, 1978 yılında Konya Maarif Koleji'nden, 1984 yılında Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. Bitlis' de mecburi hizmetini tamamladıktan sonra, 1987 yılında Dilek Başara ile evlenmiş ve SSK Konya Hastanesinde tabip olarak çalışmaya başlamıştır.

Tokat Erbaa'dan Osman ile Sevgi Hanım'ın kızı Dilek Başara ile evlendi. Eşi Dilek Hanım'da Anestezi Teknisyeni olup, yine aynı hastanede (şimdiki Konya Meram Eğitim ve Araştırma Hastanesi) görev yaptı, 2014 yılında emekli oldu.

Dr. Arif Usman 2005 yılından 2014 yılına kadar SGK Konya İl Müdürlüğü Sağlık İşleri Merkez Müdürlüğü'nde görev yaptı, 2014 yılında emekli oldu. Halen Konya'da işyeri hekimliği yapmaktadır.

Kızı **İlayda Usman** (1994) ise halen Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde okumaktadır.

Kızı Av. Düriye Serpil Usman Parlak, 1953 yılında Konya'da doğmuş, Atatürk Kız Lisesi'nden ve 1974 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1975 yılından itibaren Konya Baro-

İclal Ertüzün ile Fakir Usman, 1952.

su'nun 603 sicil numarasında kayıtlı olarak Avukatlık yapmaktadır. Kimya mühendisi Havva Hanım ile Ahmet Parlak'ın oğlu Ali Parlak ile 1979 yılında evlenmiştir.

Kızı **Tuba Parlak** (1981), İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde Kültürel İncelemeler alanında yüksek lisans yapmıştır. Şu anda gazeteci-yazar olarak çalışmaktadır.

Diğer kızı **Esra Parlak** (1985), İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 2009 yılında mezun olmuştur. Aynı üniversitede Bilişim ve Teknoloji Hukuku bölümünde yüksek lisans yaptı. 2010 yılından itibaren İstanbul Barosu'nun 39547 sicil numarasında kayıtlı olarak Avukatlık yapmaktadır.

KAYNAKLAR:

Ali Işık, "Usman, Fakir", Konya Ansiklopedisi, C. 9, s. 23, 24.

Anonim, "Fakir Usman Vefat Etti", Yeni Meram, 24 Mart 1987.

Anonim, "Gazetemiz Fıkra Yazarı, Ağabeyimiz Fakir Usman'ı Kaybettik", Yeni Konya, 24 Mart 1987.

Anonim, "İstiklal Marşı Güfte Yarışması Konya Birincisi", (Aile evrakından, tarihi kaydedilmemiş gazete kütürü)

İbnülemin Mahmut Kemal İnâl, Son Asır Türk Şairleri, C.IV, Dergâh Yayınları İstanbul 1988.

İhsan Kayseri, "Avukat, Fıkra Yazarı, Gazeteci ve Şair Fakir Usman", 2007 Konya.

Konya Barosu Arşivi.

Mehmet Ali Uz, "Anadolu, Ahmet Fuat", Konya Ansiklopedisi, C. 1, s. 227.

Mehmet Bildirici, "Konya Lisesi Orta Kısımında Türkçe Öğretmenimiz Edip Raşit Usman (1897-1977)", (Aile evrakından, tarihi kaydedilmemiş gazete kütürü)

Öğüt Gazetesi, 29 Mart 1921. (Raşit Usman'ın İstiklal Marşı Güfte Yarışması Konya birincisi olan şiiri bu nüshada yayımlanmıştır.)

Saime Yardımcı, "Şekerci Nesipler", Konya'da Asırlık Bir Çınar, s. 32, 33.

Saime Yardımcı, "Usmanlar", Konya'da Asırlık Bir Çınar, s. 26-31.

Serdar Ceylan, "Çelebi Ailesinin Evladiyete İlişkin Davalarına İki Örnek ve İnas Çelebilerden Av. Fakir Usman", Konya Barosu Dergisi, Temmuz 2013, Y. 41, S. 24, s. 6-9.

Yakup Şafak, "Hemdem Çelebi", Konya Ansiklopedisi, C. 4, s. 222, 223.

EDİB RAŞİD USMAN (1897-1977)

Ahmet ÇELİK

Edib Raşid Usman, 1897'de Konya'da doğdu. İsmi Raşid, mahlası "Edib"dir. Babası Konya ili Tahrirat Kalemî müme-yizliğinde ve İl Genel Meclis Üyeliğinde bulunmuş olan Arif Efendi'dir.

Raşid Efendi'nin dedesi, Ebu Sait Muhammed Hadimi'nin torunu, Konya ve Hadim Müftüsü Şehit Ahmet Efendi'nin soyundan Hadimli Hacı Rasih (Öl. 1854) Efendi'dir. Hacı Rasih Efendi'nin hanımı da Mevlana Celaleddin-i Rumi soyundan Nesibe Hanım'dır. Rasih Efendi'nin annesi de, meşhur Konya müftülerinden Bağlıcalıoğlu İbrahim Efendi'nin kızıdır. Böylece soyları bir taraftan Ebu Said Muhammed Hadimi'ye, diğer taraftan da Hz. Mevlana'ya dayanır.

İlk tahsilini Piri Mehmet Paşa İbtidasi (ilkokulu),

Ve Sarı Ali (Uz) Efendi'nin İstanbul Caddesi'nde açtığı Özel Füyuzat-ı Hamidiye Mektebi

(ilkokulu)'nde tamamladı.

Konya İdadisi(Lisesi)'nden mezun olduktan sonra bir müddet Ankara Hukuk Fakültesi'ne devam ettiyse de tamamlamadı.

Konya İmam Hatip Okulu'nda Raşid Usman'a ait özlük dosyasında bulunan bir belgeye göre Raşid Bey ilk olarak, 1 Eylül 1332/14 Eylül 1916 tarihinden okulun lağvı olan 1 Eylül 1333/1917 tarihine kadar Konya İttihat ve Terakki Okulu'nun ilk kısmında öğretmenlik yapmıştır.

10 Mart 1334/1918'de PTT memuru olarak devlet görevine başladı.

Milli Mücadele'de Sabit Sahra Posta Memuru olarak görev yaptı. Bu görevinden dolayı kırmızı şeritli İstiklal Madalyası ile taltif edildi.

"İstiklal" başlıklı şiiri ile 1921'de İstiklal Marşı için açılan güfte yarışmasına Konya'yı temsilen katıldı. 724 şiirin katıldığı yarışmada Mehmet Akif Ersoy'un yazdığı şiir İstik-

Edib Raşid Usman (1897-1977)

Edib Raşid Usman (1897-1977)

lal Marşı olarak birinciliğe seçildi.

Edib Raşid Usman'ın yazdığı ve Konya **Öğüt Gazetesinde** 29 Mart 1921 de yayınlanan İstiklal Marşı şöyledir:

*Ateşler yağdırsa semadan düşman,
Demirli lavlar saçsa volkanlar,
Gövdeler götürse coşan alkanlar,
Türk'ü döndürmez azminden biran...*

*Bu harbin sonu bir şanlı istiklal
Haşmetle doğacak sevgili Hilal...*

*Dişari Fatihî düşman kaplarsa,
Merkad-i Osman'a süngü saptarsa,
Kabe'de Hazret-i Resül ağlarsa,
İntikam alacak evladımız var...*

*Bu harbin sonu bir şanlı istiklal
Haşmetle doğacak sevgili Hilal...*

*Ey Anadolu'nun kızgın arslanı,
Kar eder mi sana süngüyle kurşun,
Rahat uyutur mu seni bir düşün,
Tarihten aldığın cihat fermanı...*

*Bu harbin sonu bir şanlı istiklal
Haşmetle doğacak sevgili Hilal...*

*Kurtar özlediğin güzel vatani,
Masum yavrularla, yoksul dulları,
Bak sana açıktır cihat yolları,
Gönlünde bırakma, Türk'ün ah'ını...*

*Bu harbin sonu bir şanlı istiklal
Haşmetle doğacak sevgili Hilal...*

13 Aralık 1340/1924'de Konya Sanat Okulu Türkçe öğretmeni oldu. Bundan sonra 45 yılı aşkın bir süre Konya eğitimine Türkçe ve Edebiyat öğretmeni olarak hizmette bulundu.

1 Ekim 1928'de tayini Kastamonu Sanat Okulu'na çıktıysa da göreve gitmedi ve 11 Şubat 1929'da Konya Gedikli Mektebi'nde göreve başladı.

31 Ağustos 1939'da Konya Ortaokulu'na, 26 Şubat 1954'de Konya İmam Hatip

Okulu'na atandı. Bu okuldaki görevi 13 Temmuz 1962'ye kadar devam etti. 65 yaşını doldurması üzerine bu tarihte emekliye sevk edildi.

Halkevi Dil ve Edebiyat Kolu üyeliği görevinde de bulunan Raşid Usman'ın makale ve şiirlerinden bazıları Babalık ve Osmanlı gazeteleri ile Ocak ve Konya dergilerinde yayımlandı.

Şiirlerini "Kırık Sazlar" ve "İlham Damlaları" adıyla iki defter hâlinde düzenledi; ancak her ikisi de neşre dilemedi. Şiirlerinden bir kısmı "Raşid Edib Usman'ın Hayatı, Sanatı ve Şiirleri" başlıklı lisans tezinde yer almaktadır. Son Yıllarda Konya'nın Yetiştirdiği Genç Şairler adlı antolojik bir eseri yayımlanan Usman, 26 Haziran 1977'de vefat etti.

Üçler Mezarlığı'nda metfundur. Mezar taşında: "Konya eğitimine ömrü boyunca hizmet eden arif oğlu Raşid Usman ruhuna Fatih d.1313/1897-Ö. 26.06.1977" yazılıdır.

Ayşe Mutahhara Hanım (1322/1906-1993) ile evli olan Ebib Raşid Usman'ın Fakir Usman (1926-1987) adında bir oğlu vardır.

Allah rahmet eylesin.

KAYNAKLAR:

Ali Işık, Haziran Ayında Kaybettiğimiz Konyalı Değerler, Merhaba Akademik Sayfalar, 26 Haziran 2016, C.16., S.23, s.364.

D. Hasan Yüğürek, Ölümü Dolayısıyla Raşid Usman, Yeni Konya, 4 Temmuz 1977.

Emine Yeniterzi, "Edib Raşid", Konya Ansiklopedisi, c.3 s.162.

Konya İHL Öğretmen Kayıt Defteri, s.9-10.

Konya İmam Hatip Lisesi, Raşid Usman Özlük Dosyası.

Mehmet Önder, Tarihten bir yaprak/İstiklal Marşı Güfte Yarışması Konya Birincisi, Yeni Konya, 25 Aralık 1986.

Raşid Usman, Gariplik (şiir), Yeni Konya, 4 Temmuz 1977.

Yeni Konya 27 Haziran 1977.

Av. FAKİR USMAN'IN KONYA FIKRALARI KONFERANSI -1-

Av. Serdar
CEYLAN

Bu yıl vefatının 30. yılında rahmetle andığımız üstadımız Av. Fakir Usman, fıkra yazarlığı ile de tanınmaktadır. Şahsi arşivinde 2011 yılında tespit ettiğimiz bu yazıya konu konferans notları bizzat kendisi tarafından daktilo edilmiştir.

Fakir Usman'ın konuşmacı olduğu "Fıkra ve Mahalli Fıkralar" konulu bu konuşmasını, metnine müdahale etmeden, dipnotlar ekleyerek, aynen aşağıda okuyucularımızın takdirlerine sunuyoruz.

***

"Muhterem Dinliyenlerim,

Fıkra ve mahalli fıkralar mevzuunda bir konferans hazırlamam teklifini alınca herhangi bir güçlkle karşılaşacağımı tahmin etmemiştim. Mevzu üzerinde çalışmaya başladığımda böyle bir konferans daha doğrusu sohbetin hazırlanmasının hiç de kolay olmadığını anladım. Sadece güzel fıkra anlatmak ve bulmak, ince, zarif nükte ve esprilerle dinleyiciyi tatmin edebilmem başlı başına bir mesele iken, ayrıca bir de mahalli fıkra tabiriyle mevzuu daha da tahdit etmek suretiyle ikinci bir güçlkle karşılaşmış olduğumu sonradan farkettim. Onun için benim bu gün huzurlarınızdaki konuşmam şüpeş bir konferans mahiyetinde

olmayacaktır. Bu konuşmama Mahalli fıkralar üzerinde bir hasbihal veya sohbet demek daha yerinde olur.

Fıkra kelime manasıyla küçük nükteli ve güldürücü hikayecik demektir. Edebi mahiyeti itibarıyla mizah ile hicvin karışmasından meydana gelmiş ise de mizah tarafı daha galiptir. Pek çok fıkralar bizleri güldürüp eğlendi-

Muhterem Dinliyenlerim.

Fıkra ve mahalli fıkralar mevzuunda bir konferans hazırlamam teklifini alınca her hangi bir güçlkle karşılaşacağımı tahmin etmemiştim. Mevzu üzerinde çalışmaya başladığımda böyle bir konferans daha doğrusu sohbetin hazırlanmasının hiç de kolay olmadığını anladım. Sadece güzel fıkra anlatmak ve bulmak, ince, zarif nükte ve esprilerle dinleyiciyi tatmin edebilmem başlı başına bir mesele iken, ayrıca bir de mahalli fıkra tabiriyle mevzuu daha da tahdit etmek suretiyle ikinci bir güçlkle karşılaşmış olduğumu sonradan farkettim. Onun için benim bu gün huzurlarınızdaki konuşmam şüpeş bir konferans mahiyetinde olmayacaktır. Bu konuşmama mahalli fıkralar üzerinde bir hasbihal veya sohbet demek daha yerinde olur.

Fıkra kelime manasıyla küçük nükteli ve güldürücü hikayecik demektir. Edebi mahiyeti itibarıyla mizah ile hicvin karışmasından meydana gelmiş ise de mizah tarafı daha galiptir. Pek çok fıkralar bizleri güldürüp eğlendirirken, inceden inceye her hangi bir kimseyi veya bir olayı hicvederler. Gene pek çok fıkraların daimi büyük insanları hedef tutuşunda bundan ileri gelir. Neğeri şuur sevilmiyen veya her hangi bir tutumu beğenilmiyen bir kişi hakkında onun gülüşü tersinden yekşeyip küçük ve

Av. Fakir Usman (1926 - 1987)

rirken, inceden inceye herhangi bir kimseyi veya olayı hicvederler. Gene pek çok fıkraların daima büyük insanları hedef tutuşu da bundan ileri gelir. Maşeri şuur sevilmeyen veya herhangi bir tutumu beğenilmeyen bir kişi hakkında onun gülünç tarafından yakalayıp küçük ve gülünç düşürülmesi için hemen bir fıkracık uydurur. İşte fıkralar bir bakıma içtimai hayatın gülünç taraflarını belirten kötü huy kapmış insanları ve içtimai hayattaki kötü hadiseleri yeren sözler olduğundan birazda hiciv sayılabilirler.

Hicivde aslolan bir şahısta mevcut olan maddi ve manevi ne

kadar güzellikler varsa onların hepsini yok ederek bu güzellik ve iyiliklerin aksi olan bircümle kötülükler ve münasebetsizlikleri isnat eylemektir. Diye de tarif olunabilir. Nitekim bu tarifi yapan üstat merhum **Tahir Nadi**⁽¹⁾ (1876-1952) kendisine zamandaki münasebetsiz bir mektupçuyu hicvetmesi söylediği zaman yukarıda bahsettiğimiz hicvin tarifini yapmış ve mektupçuyu göstererek:

“Ben bu zata bütün dikkatimle bakıyorum onda maddi ve manevi güzellik ve iyilik namına hiçbir şey göremiyorum ki, bunları teker teker selbedip zıtları olan çirkinlikleri ona isnat edebileyim.”

demek suretiyle hicvin şahe-serlerinden birini daha yaratmıştır.

Fıkraların bu yönleri bir tarafta bırakılacak olursa, onların asıl maksatları mizahdır. Güldürmek, hoş vakit geçirmek için söylenmişlerdir. *“Güldüğüm zaman 25 yaşındayım”* diyen **Victor Hugo**⁽²⁾ ile *“insan güldüğü kadar*

(1) Mehmet Nadi Ozanözgü; 1876 yılında Sivas Divriği’de doğdu. Tuğutluzâde diye bilinen bir ailedendir. Babasının görevi nedeniyle buldukları Kiliste ilk tahsilini yapmıştır. Daha sonra üç yıl kaldıkları Maraşta Arapça ve Farsça öğrenmiştir. İstanbul Üsküdar’da Hoca Nazım Efendinin metin ve şerh derslerini takip ederek icazetname almıştır. Dârülfünûn Edebiyat Fakültesi’ne devam etmiş ve öğretmen olarak mezun olmuştur. Mardin’de üç yıl görev yapmış, Mevlidini de burada kaleme almıştır. Daha sonra Selanik, Ankara, Kerkük ve Basra’da öğretmenlik, müdür yardımcılığı ve müdürlük görevlerinde bulunmuş ve Basranın İşgali üzerine İstanbula dönmüştür. Çeşitli okullarda Arapça, Farsça ve Edebiyat öğretmenliği yapan Tahir Nadi, İstanbul Erkek Lisesi’nden emekliye ayrılmıştır. Pek çok eser yazmış, Tahir Nadi Efendi Mevlidi (İstanbul, 1326/1908) ve Fezleke-i Lisân-ı Fârisi (İstanbul, 1928) isimli eserleri basılmıştır. Bin iki yüz sayfalık Divanı dayısının evinde yaşamıştır. Öğretmenliğinden daha çok şairliği ve hiciv yönü ile tanınan Tahir Nadi 1952’de vefat etmiştir.

(2) Victor Marie Hugo (1802-1885), Fransız şair, romancı ve oyun yazarı. Edebi ünü ilk olarak şiirle-

insandır” diyen **Molier**⁽³⁾ mizahın insan yaşayışı ve cemiyet düzeni üzerindeki müsbet rolünü üç beş kelime ile en iyi anlatmışlardır zannederim.

Biz, millet olarak mizahın, espirinin ve nüktenin şaheserlerini vermiş bir milletiz. Günlük konuşmalarımız dahi nükte ve esprilerle doludur. Günlük hayatın acıları ve ızdırapları içinde üç beş kelime ile hemen bir espri yaratarak gülebilmek en lüzumlu ihtiyaçlarımızdan biridir. Fakat ne yazık ki bu güzel fıkra ve espriler günlerden beri heba olmuş ve heba olmaktadır. Bir muharririn sözü ile söyleyecek olursak **Nasreddin Hoca**⁽⁴⁾ bir Türk'tür ama, Türk kütüphanesi mizah edebiyatından hala mahrumdur. Başka milletlerin cilt cilt mizah ve nükte edebiyatları vardır. Zira onlar bizim hafızalarımıza yazmaya çalıştıklarını kağıda yazmışlardır. İşte bunun içindir ki, bizde Nasreddin Hoca fıkraları ile üç beş derme çatma Bektaşî ve alevî fıkrasından başka nükte ve fıkra kitabına rastlayamayız.

Fıkra uydurmak yahutta fıkra anlatmak zannedildiği kadar kolay değildir. Kelimeleri oduncu kantarıyla değil kuyumcu terazisiyle tartmak gerekir. Diğer ta-

rinden sonra da romanlarından ve tiyatro oyunlarından gelir. En çok “Sefiller” ve “Notre Dame’ın Kamburu” romanlarıyla tanınır. Eserleri zamanının politik ve sosyal sorunlarına ve de sanatsal akımlarına değinmektedir. Hugo’nun cenazesi 1885’te Pantheon’a gömüldü.

(3) Asıl adı, “Jean-Baptiste Poquelin”dir. Molière (1622-1673) Fransız oyun yazarı ve oyuncudur.

(4) “Nasreddin Hoca Özel Sayısı”, Akademik Sayfalar, 7 Temmuz 2004, C. 4, S. 7, s. 49-56; “Nasreddin Hoca Özel Sayısı I”, Akademik Sayfalar, 7 Mayıs 2008, C. 8, S. 16, s. 257-272; “Nasreddin Hoca Özel Sayısı II”, Akademik Sayfalar, 14 Mayıs 2008, C. 8, S. 17, s.273-288.

Av. Fakir Usman (1926 - 1987)

raftan **“latife latif gerek”** sözü gereğince fıkranın güzel olduğu kadar zarif de olması icap eder aksi halde insan gülünç olanı yakalayayım derken kendisi gülünç duruma düşebilir. Bu mevzuda bir muharrirde *“mizah gerçeğin negatiftir, fotonun pozu ve ilacın dozu yeteri kadar olmazsa hapı yuttunuz”* demektedir.

Ayrıca fıkraların dinleyiciler üzerinde tesirini tam yapabilmesi için bazı hususlara dikkat etmek gerekir. Evvela fıkra zemin ve zamana uygun olarak anlatılmalıdır. Sohbetin en uygun düşün yeri seçilmeli yani tabiri caizse taş gediğine konulmalıdır. Saniyen fıkra anlatanı anlatış tarzı da fıkranın zarafetine tesir eder. Fıkra mevzu dağıtılmadan alaka toplanmışken gayet kısa ve özlü cümlelerle anlatılmalıdır. Üçüncü olarak fıkra anlatanın birazcık aktör olması da icap eder. Fıkra içinde konuşmaları icabında mahalli şivelere göre telaffuz eden fıkracı iyi bir fıkracı sayılabilir.

Fıkralar bir bakıma yaşanmış ve uydurulmuş fıkralar olarak sınıflandırılabilirler. Hayalen canlandırılan ve en ince nüktelerle süslenen fıkralar uyduranın zeka yüksekliğini gösterme bakımından kıymetleri büyüktür.

Konya milletvekilinin meclisteki yeminini *“karada, havada, sular da ve denizde ihanetçilik edersen anam avradım olsun”* şeklinde değiştirip uyduran Konyalının zekâsına hayran olmamak elden gelmez.

Yaşanmış fıkralar ise devrin mizahını bize aksettirmeleri ba-

kımından ehemmiyetleri itibarıyla hiç de uydurma fıkralardan geri kalmazlar. Burada sırası gelmişken sizlere iki yaşadığım fıkrayı nakletmek isterim.

***

Lise tahsilinin son senesindeyiz birçok arkadaşlar sigara tiryakisi. Teneffüslerde o zaman **“dumanhane”** adını verdiğimiz odunluğun bir köşesinde gizli gizli sigara içiyorlar. Bunun farkına varan okul idaresi ani bir baskınla ceplerimizde sigara araması yapıyor. Sıra pek sevimli tiryaki bir arkadaşımıza geldi. Çok korktuğumuz lise müdürümüz rahmetli **Süleyman Acar**⁽⁵⁾ bütün dikkatiyle tiryaki arkadaşın ceplerini arıyor. Birden bire cebinden bir kibrit yakaladı ve sordu:

- Bu nedir efendim?

- Kibrit efendim, biliyorsunuz ben bekarım beni Seydişehirli olmama rağmen yatılı almadınız evde yemek pişiriyorum, ocak yakıyorum.

Süleyman Acar aramasına devam etti ve bu defada cebinden yasemin bir ağızlık buldu ve hiddetle:

- Ya buna ne diyeceksin?

- Efendim bununla da ateşi öldürmek için üflüyorum.

Tabi bu güzel cevap karşısında o hiç gülmeyen müdürümüz

(5) Süleyman Acar (1894-1946), Konya Lisesi'nde, 1925-6 yılında Coğrafya Öğretmeni Kemal Bey'in müdürlüğü sırasında 2. Müdür olarak görevlendirildi. 1929-1931 yılları arasında Konya Lisesi'nde müdür olarak görev yapmıştır. 20 yılı aşkın yöneticilik yapmıştır. Ayrıca bkz. Mehmet Ali Uz, "Asırlık Bir Çınar'ın Hayatı ve Hatıraları - 1-", Kazım Dumançı Özel Sayısı -1-", Akademik Sayfalar, 29 Nisan 2015, C. 15, S. 12, s. 185, 186.

Süleyman Bey kendini tutamıyarak müdür odasına zor yetiştii.

***

İkinci fıkram Coğrafya imtihanına aittir. Coğrafyadan yazılı imtihan oluyor. Soru Orta Anadolu'nun rüzgârları... Gene pek sevimli bir arkadaş kâğıdına ay-nen şunları yazıyor:

“Orta Anadolu demek Konya demektir, rüzgar ise “yil” demektir, öyle ise Konya'nın iki meşhur yili vardır. Birincisi akşamdan sonra Meram'dan şehre doğru eser ki buna “Gedavet” derler birde ikindinin üstü Takkelidağ'dan Akyokuşa doğru sışak sışak eserki bunun adı da “sidik yili”dir. ...”

Tabii bu imtihan kağıdını sı-nıfta okunduğu zaman kahkahalardan sınıfın ne hale geldiğini tahmin buyurursunuz.

Fıkralar, bir bakıma mahalli fıkralar ve mahalli olmayan fıkralar diye de sınıflandırılabilir. Bütün insanları ilgilendiren on-ları güldürebilen fıkralar olduğu gibi milli gelenek, görgü ve zevkler bakımından sadece muayyen milletlere hatta muayyen bir bel-de sakinlerini güldürebilen fıkralarda mevcuttur.

Biz mahalli fıkralar derken, sadece Konya fıkralarını kastediyor ve ünlü Halk filozofumuz Nasreddin Hoca'yı şüphesiz ki hariç tutuyoruz. Zira Nasreddin Hoca Akşehir'in, Konya'nın hat-ta Türkiye'nin malı olmaktan çıkmış bütün insanlığa mal olmuş bir nüktedandır.

Konya'nın aslında neş'eyi ve nükteyi seven insandır. Zira eski

Mazhar Babalık (1884-1930)

lere ait bilgilerimiz mevcut olmakla beraber yakın maziye ve günümüze baktığımızda yaşamış ve yaşamakta olan pek çok hazır cevap ve nüktedan görüyoruz:

Şair Şem'i⁽⁶⁾, Palta Dede, Arzuhalci Ego, Belediye Zabı-ta memuru Kavaklı Ahmet Ağa, Anızkiran⁽⁷⁾, Babalıkçı Mashar Bey (1884-1930)⁽⁸⁾, Karahafızade Mustafa Efendi (1873-1943)⁽⁹⁾, keza Kara-

(6) Saim Sakaoğlu, “Aşık Şem'i”, Konya Ansiklopedisi, C. 1, s. 291, 292.

(7) Anızkiran için bkz: Kamil Uğurlu, Konya Şehren-gizi, s. 127, 128.

(8) Mehmet Ali Uz, “Yusuf Mazhar (Babalık)”, Konya Ansiklopedisi, C. 9, s. 167.

(9) Hasan Yaşar, “Ulusun, Mustafa (Karahafızade)”, Konya Ansiklopedisi, C. 9, s. 18. Ayrıca bkz: Hasan Yaşar, “Ulusun, Mehmet Halis (Karahafızade)”, Konya Ansiklopedisi, C.9, s. 18; Mehmet Ali Uz - Serdar Ceylan “Osmanlı Dönemi Konya'nın Meşhur Müftülere”, Akademik Sayfalar, 13 Nisan 2016, C. 16, S. 12, s. 190, 191; Saime Yardımcı,

Karahafızade Mustafa Ullusan (1873-1943)

hafızade Müfit, Noter Fuat Bey, Muhlis Koner (1886-1957)⁽¹⁰⁾, **Saatçi Murat Tiftik** (1908-1959)⁽¹¹⁾, **Tayip Ağa**(1884-1968)⁽¹²⁾ ve pek yakında aramızdan ayrılan rahmetli mütevellî İbrahim Efendi... Konya mizahının hemen hatırı-mıza gelen ve unutulmayacak simalarıdır.

Şimdi kıymetli vakitlerinizi daha fazla israf etmemek için seçebildiğim mahalli fıkralara geçi-

"Karahafızlar", Konya'da Asırlık Bir Çınar, Konya 2011, s. 286-291.

(10) Mehmet Özgen Küçükkoner, "Koner, Mehmet Muhlis", Konya Ansiklopedisi, C. 5, s. 2013.

(11) Mehmet Tahir Sakman, "Tiftik, Murat", Konya Ansiklopedisi, C.8, s. 327.

(12) M. Sabri Doğan, Eski Konya'dan İnsan Manzaratları, Nükteleriyle Tayyip Ağa ve Diğerleri, İstanbul Ağustos 2005; Saim Sakaoğlu, "Tayyip Ağa (Alperter)", Konya Ansiklopedisi, C. 8, s. 308, 309.

yorum. Yalnız fıkraların zevkini verebilmek için bu arada kullanacağım bazı tabirlerden dolayı şimdiden hepinizden özür dileirim.

***

KÜFLÜ PEYNİR VE İŞKEMBE ÇORBASI

Şair Şem'i İstanbul'da bulunduğu sıralarda bir mecliste otururken kendisine sorarlar:

- Şem'i Konyalılar küflü peyniri çok severler ve çok yerler acaba bir sene içinde yedikleri bu küflü peynirle beraber ne kadar kurt yerler?

Şem'i çekinmeden cevabı ya-pıştirir:

-Vallahi Konyalıların ne kadar kurt yediğini bilemem ama, benimde merak ettiğim bir şey var siz İstanbullular işkembeyi çok seversiniz bir sene zarfında yediğiniz işkembe ile beraber acaba kaç okka b... yersiniz?

OKUNMUŞ TAVUK, ZEHİRLİ BAKLAVA

Konyanın meşhur hazır cevaplarından Arzuhalci Ego ile Belediye zabıta memuru Kavaklı Ahmet Ağa daha küçükken medresede buldukları bir sırada hadise ceryan eder. Hocalarına hediye olarak pişmiş bir tavuk, bir sahan pilav ve bir tabakta baklava gelir. Hoca bunları eve göndermek için en münasip olarak Ego ile Ahmet Ağa'yı seçer. Fakat tavuk, pilav, ve baklavanın akıbetinden endişe ettiği için sıkı sıkı bunları yememeleri için tembihatta bulunur:

Noter Fuat Özkut ve arkadaşı.

- “Zinhar bunları yemeyesiniz tavukla pilav okunmuştur, baklava da zehirli. Bir lokma yiyen geberir” der.

Eğö ile Ahmet Ağa bir kenarda baklava tavuk ve pilavı yedikten sonra boşalan tabak ve sahanları hocanın evine götürür, hiçbir şey söylemeden bırakırlar. Hoca akşam eve gelir karısından tavuk, baklava ve pilavı sorar, böyle bir şey gelmediği ce-

vabını verir ve boş sahanları gösterir. Ertesi gün Hoca Eğö ile Ahmet Ağa’yı sorguya çeker. Her ikisi de ağlama pozu ile cevap verirler:

- Yolda giderken okunmuş tavuk elimizden uçtu, damdan dama atlayıp bahçeye saklandı. Bahçenin içine girdik orda boş kümes varmış tavuk oraya kaçtı. Kümesden çıkarmak için bütün pilavları kümesin önüne serptik-

Mehmet Muhlis Koner (1886-1957)

se de tavuk pilavların hepsini yedi yine kümese kaçtı. Bizde şaşırдық, hocamızın yüzüne nasıl bakacağız diye ağlamaya başladık ve birden karar verip bizde hocanın yüzüne bakacak hal kalmadı, en iyisi zehirli baklavaları yiyelim de ölelim dedik. Bir tabak baklavayı yedik yine de bir türlü geberemedik.

ULEN EŞEK, VAZİFENE DİKKAT ET

Babalık gazetesinin ilk çıktığı günler. Rahmetli Mashar Babalık, gündüz gazetelere haber topluyor akşamları da oturup tashihleri bizzat yapıyor. Bir gün Konya'ya yeni tayin edilen sula ma müdürü ile ilgili bir haberin çok yanlış dizildiğini gören Mashar Bey mürettibe kızır tashihleri yaptıktan sonra ona hitaben kolonun kenarına şöyle yazar:

“Ulen eşek vazifene dikkat et.”

Mürettip bu yazınında haberin aslında olduğu zehabına kapılarak onu da dizer ve haber ertesi gün şu şekilde çıkar:

“Atıfeli **Mustafa Rana Beyefendi'nin** Konya Sulama Müdürlüğü'ne tayini memleketimizde memnuniyet uyandırmıştır. Mustafa Rana Beyefendi, memleketin yetiştirdiği çok kıymetli bir evladıdır. Ulan eşek vazifene dikkat et. Kendilerine hoş geldiniz deriz”.

SAHİDEN YANDIM

Ulurmaklı Deli Ahmet, zamanın tekkelerinden birine intisap eder. Her gece kendisi gibi zikir çekmeye gelen dervişlerle kol kala girer, halka şeklinde şıhın etrafında büyük bir vecd içinde:

“Yandım...yandım... yandım...” diye dönerler. Muziplerden biri eline geçirdi bir kav parçasını yakarak Deli Ahmed'in hemen diz kapağının aşağısında bulunan çorabına yerleştirmiş. Kav etini yakmaya başlayınca Ahmet şiddetle “Yandım! Yandım!” Diye bağırmaya başlamış. Bu feryadın zikirten ileri geldiğini zanneden tekke şıhı:

- “Yanalım Ahmedim, yanalım, Pir aşkına yanalım”, diye müteaddit defalar tekrarlayınca, Ahmet dayanamamış bütün gücüyle çırpınarak dervişlerin kolundan zorla çıkmış ve şıha hitaben:

- “Ulen eşek oğlu eşek, sana yalan mı geliyor, sahiden yandım”. Demiş.

• **Devam Edecek**